Nummer VN2021-003525
Directie rve participatie

Gemeente Amsterdam

Staf Armoede, Schuldhulp, Inburgering en Volwasseneneducatie

Staf

Voordracht voor de Staf Armoede, Schuldhulp, Inburgering en Volwasseneneducatie van 08 februari 2021

Portefeuille
Armoede en Schuldhulpverlening (23)
Sociale Zaken (13)

Agendapunt
Bo

Onderwerp

Amsterdamse uitwerking TONK

Gevraagde beslispunten

1. Kennis te nemen van het zeer krappe tijdpad.

2. In te stemmen met bijgevoegde Amsterdamse uitwerking van de TONK, met als belangrijkste elementen:

a. Amsterdamse huishoudens die verklaren door de coronacrisis te zijn teruggevallen in inkomen, kunnen in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in eventuele hoge woonlasten;

b. We wijken hierbij tijdelijk af van de vermogensgrens die geldt voor de bijzondere bijstand, ook mensen die beschikken over spaargeld (tot de vermogensgrens van de huurtoeslag, ca. € 30.000 p.p.) kunnen een vergoeding voor hoge woonkosten krijgen in het kader van de TONK;

c. De TONK is voor huishoudens met een zelfstandige huurwoning in de vrije sector of koopwoning, mensen met een sociale huurwoning komen niet voor de TONK in aanmerking;

d. Gelet op het doel van de TONK komen huishoudens vanaf de AOW-leeftijd niet in aanmerking;

e. Als peilmaand voor het inkomen geldt januari 2021;

f. De eerste € 430 van de woonkosten betalen mensen zelf en bij inkomsten boven het sociaal minimum neemt dit bedrag navenant toe, de tegemoetkoming in het kader van de TONK ziet op het meerdere. Als er sprake is van inwonenden 21+ is uitgangspunt dat zij € 150 bijdragen per persoon;

g. We berekenen het bedrag aan TONK-vergoeding op maat. We hanteren geen staffels of forfaitaire bedragen; alleen bij lage uitkomsten ronden we het halfjaarbedrag af op € 250;

h. De tegemoetkoming voor de hele periode wordt (in principe) als bedrag ineens uitbetaald – zie echter hieronder, bij 3;

i. Het bepalen van de hoogte en de toekenning en uitbetaling gebeuren zo veel mogelijk automatisch, waarbij we afgaan op de inlichtingen die de aanvrager verstrekt;

3. Kennis te nemen van de financiële risico's en in te stemmen met de nadere uitwerking van de beheersmaatregel om de helft van de uitbetaling TONK voorwaardelijk te laten zijn van de beschikbaarheid van voldoende budget vanuit het Rijk;

4. Kennis te nemen van bericht over de TONK voor de website van de gemeente Amsterdam over de TONK (begin deze week te plaatsen).

Onderbouwing beslispunten

Aanleiding

Vanuit de wens om huishoudens te ondersteunen voor wie de bestaande steunmaatregelen geen of onvoldoende soelaas bieden, heeft het kabinet de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) geïntroduceerd.

Deze tegemoetkoming is voor huishoudens die te maken hebben met een inkomensterugval en daardoor de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen uit het inkomen. Het gaat hierbij om een vergoeding voor daadwerkelijke noodzakelijke kosten, niet om een inkomensondersteunende regeling. De TONK geldt van 01.01.2021 tot en met 30.06.2021. De TONK is niet echt een afzonderlijke regeling, gemeenten kunnen in deze periode de regels van de bijzondere bijstand op onderdelen tijdelijk aanpassen. De TONK is met name bedoeld voor de woonkosten.

Ad 1. Krap tijdpad

In het inloopspreekuur van dinsdag 2 februari 2021 hebben we u kort meegenomen in waar we staan, richting gevraagd en het tijdpad geschetst: streven is start uitvoering per 1 maart (landelijk was de wens eigenlijk 1 februari). Omdat we de uitvoering zo veel mogelijk willen automatiseren, was om 1 maart zeker te kunnen halen afgelopen vrijdag duidelijkheid nodig over de precieze invulling van de regeling. Vervolgens kunnen dan de beleidsregels en het aanvraagformulier worden opgesteld. We streven nog steeds naar 1 maart, maar dat is zeer ambitieus.

Ad 2. Amsterdamse uitwerking

Ad a.

Voorstel is om Amsterdamse huishoudens die verklaren door de coronacrisis te zijn teruggevallen in inkomen, een tegemoetkoming te bieden in eventuele hoge woonkosten die zij voor hun woning hebben. Werken op basis van een verklaring is conform de werkwijze bij de TOZO.

Ad b.

De tegemoetkoming is gebaseerd op de bijzondere bijstand in het kader van de Participatiewet. Vanwege de zeer bijzondere situaties waarin grote delen van het economische leven stilliggen, is er aanleiding om tijdelijk af te wijken van regels die we normaal hanteren bij de bijzondere bijstand. Zo kunnen ook mensen die beschikken over spaargeld e.d. (tot de vermogensgrens die geldt voor de huurtoeslag, ca. € 30.000 euro), voor hoge woonkosten een vergoeding vanuit de TONK krijgen.

Ook hoeft iemand zich bij de TONK niet in te zetten om goedkopere woonruimte vinden; deze inspanningsverplichting hanteren we normaal gesproken wel als we bijzondere bijstand verlenen voor hoge woonlasten.

Ad c.

Het moet bij de TONK gaan om huishoudens met een zelfstandige woning in Amsterdam (huur in de vrije sector of in eigendom; dit kan ook een woonschip zijn of woonwagen). Mensen met een kale huur onder € 752 per maand (sociale huurwoning) komen niet voor een TONK-vergoeding in aanmerking. Voor hen wordt de huurtoeslag gezien als een passende en toereikende voorziening.

Ad d.

Alleenstaande of twee samenwonenden boven de AOW-leeftijd (op 31-12-2020) komen gelet op het doel van de TONK niet in aanmerking. Zij hebben gedurende de hele TONK-periode aanspraak op AOW en evt. pensioen, en er is minder aanleiding om een aanvullend vangnet te bieden voor een inkomensterugval. Wel staat in bijzondere situaties een beroep open op bijzondere bijstand / woonkostentoeslag.

Ad e.

Voor de TONK gaan we bij het inkomen uit van de peilmaand januari 2021. Voorbeelden van inkomen zijn: loon, winst uit onderneming, uitkering (waaronder Tozo), alimentatie/ onderhoudsbijdrage en inkomsten uit (onder)verhuur. Bij de woonkosten gaan we uit van kale huur of, bij eigen woningen, de hypotheekrente, een evt. periodieke canon en een bijtelling voor andere kosten (onderhoud, VVE-bijdrage e.d.). Aflossingen op de hypotheek tellen niet mee als woonkosten. Wanneer iemand aflossingstermijnen niet kan betalen uit aanwezig inkomen of spaargeld, zijn met de bank wellicht afspraken mogelijk over een hypotheekpauze.

Ad f.

Een deel van de woonkosten (€ 430 per maand) moeten mensen altijd zelf blijven betalen, ook bij een laag inkomen. Bij inkomsten boven 100% sociaal minimum, stijgt het bedrag dat mensen zelf moeten betalen voor eventuele hoge woonlasten navenant, zoals dit ook het geval is bij de woonkostentoeslag (in het kader van de bijzondere bijstand).Voor het sociaal minimum hanteren we maar twee niveaus: één voor alleenstaanden (€ 1.050 p.m.), één voor samenwonenden (€ 1.535 p.m.). Bij inwonende kinderen en andere medebewoners gaan we ervan uit dat zij een bijdrage leveren aan de woonkosten (€ 150 p.m.). Maar we hanteren geen kostendelersnorm.

Ad g.

We berekenen het bedrag aan TONK-vergoeding op maat. We hanteren geen staffels of forfaitaire bedragen; alleen bij lage uitkomsten ronden we het halfjaarbedrag af op € 250).We maximeren de TONK op € 1.000 p.m.. Dit betekent dat bij woonkosten vanaf € 1.430 p.m. de vergoeding niet verder stijgt. Verreweg de meeste vrijesectorhuren en woonlasten voor een eigen woning blijven onder dit bedrag.

Ad h.

Het bepalen van de hoogte en de toekenning en uitbetaling gebeuren zo veel mogelijk automatisch, waarbij we afgaan op de inlichtingen die de aanvrager verstrekt. Wijzigingen in iemands situatie hebben geen invloed op de hoogte van de TONK. Als de inlichtingen op

voorhand twijfel oproepen aan de juistheid, wordt overgegaan tot handmatige verwerking (bijvoorbeeld: aanvrager had bijstand in januari 2020).

Ad 3. Risico's rond financiën en beheersmaatregel

€ 130 miljoen beschikbaar, in twee tranches

Voor de uitvoering van de TONK wordt € 130 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd, dit is voor de kosten van de regeling en de uitvoeringskosten. De € 130 miljoen worden in twee tranches aan gemeenten beschikbaar gesteld. De middelen zijn niet geoormerkt en moeten lokaal verantwoord worden.

In april 2021 wordt € 65 miljoen voor het eerste kwartaal aan het gemeentefonds toegevoegd. De tweede tranche is voorwaardelijk - begin juli 2021 zal een tussentijdse meting plaatsvinden. Dan zal op basis van de dan geldende situatie rondom de maatregelen tegen het coronavirus de inzet voor het tweede kwartaal van 2021 worden gewogen.

Verdeling van de middelen

De middelen worden verdeeld op basis van de verdeelsleutel minimabeleid. Voor Amsterdam gaat het om circa 8% van het totale bedrag. De vraag is of deze verdeling passend is, gelet op de verwachting dat de doelgroep van de TONK voor een groot deel uit zelfstandigen zal bestaan. Dit punt hebben gemeenten in de voorbereiding aangekaart bij SZW. Naar aanleiding daarvan is in BO VNG – SZW in januari 2021 bestuurlijk de afspraak gemaakt dat Rijk en gemeenten door regelmatig overleg en via beschikbaar komende gegevens vanuit het CBS en de Divosa-benchmark monitoren hoe de implementatie en de uitvoering verloopt. Zo mogelijk wordt bij de verdeling van de tweede tranche gekeken of een andere verdeelsleutel nodig is.

Bestuurlijk overleg woensdag 10 februari

Dit betekent voor gemeenten een zeer onzekere basis voor de uitvoering van deze regeling. In twee opzichten: ten eerste is niet duidelijk of de € 130 miljoen landelijk toereikend is en ten tweede is het zeer waarschijnlijk dat de verdeling niet goed uitpakt, gelet op het verwachte grote aantal zelfstandigen dat een beroep op de regeling zal doen. Wat gemeenten met weinig zelfstandigen bij de eerste tranche te veel krijgen kan niet worden teruggehaald.

Dinsdag 2 februari 2021 is in de Tweede Kamer een motie aangenomen die het kabinet verzoekt om te monitoren of de vrijgemaakte middelen voldoende zijn om de TONK ruimhartig uit te voeren en wanneer dit niet voldoende is, meer middelen ter beschikking te stellen.

De TONK staat op de agenda van het Bestuurlijk overleg VNG – SZW van 10 februari, wethouder Groot Wassink is daarbij als lid van de delegatie aanwezig.

Het punt van de financiën zal dan worden ingebracht met als kernboodschap dat gemeenten een harde toezegging nodig hebben om de TONK te kunnen uitvoeren. Net als de NOW en de TVL zou de TONK een openeinderegeling moeten zijn, waarbij het Rijk de feitelijk gemaakte kosten aan gemeenten vergoedt.

Raming van de kosten

Hieronder de raming van de kosten van de regeling zoals hierboven geschetst, uitgaven circa € 20 miljoen, terwijl Amsterdam op basis van de huidige verdeelsleutel minimabeleid circa € 11 miljoen zal ontvangen.

TONK op maat					
Potentieel	10.000	rechthebbenden.			
Gemiddeld bedrag	€ 1.930	per huishouden			
Het gaat om	88%	(deels) zelfstandigen			
Vrijesectorhuur:	33%	Gem.	€ 3.780	Uitgaven	64%
Koopwoning:	67%	Gem.	€ 1.020	Uitgaven	35%
Sociale huur:	0%	Gem.	-	Uitgaven	-
Totale uitgaven:	€ 19.700.000				
Er is geen rekening gehouden met mogelijk 'niet-gebruik'.					

Voorgestelde beheersmaatregel

Dit betekent dus dat de uitgaven voor de TONK het bedrag dat de gemeente vooralsnog krijgt, ver te boven gaan. Mogelijk is het gemeentelijke budget uiteindelijk wel voldoende, door een andere verdeling en/of ophoging van het Rijksbudget.

Zolang het Rijk onvoldoende duidelijkheid geeft zien we ons. om de uitgaven beheersbaar te houden, genoodzaakt de uitbetaling en ook de aanspraak op de TONK in twee tranches op te delen, conform de beschikbare middelen van het Rijk.

De helft van het bedrag wordt sowieso uitbetaald, de aanspraak op de tweede helft en betaling daarvan maken we afhankelijk van het budget dat voor Amsterdam beschikbaar komt. Dit maken we vooraf duidelijk aan alle betrokkenen en wordt ook juridisch geborgd. (Uitwerking loopt en ook de gemeente Den Haag is bezig dit uit te werken).

Ad 4. Bericht voor intranet

De TONK is aangekondigd in de brief over het aangepaste steun- en herstelpakket van 9 december 2020. De uitvoering kan niet eerder dan 1 maart 2021 starten. Om de Amsterdammers alvast te informeren, is het voornemen om in de week van 9 februari onderstaand bericht op de website van de gemeente Amsterdam te plaatsen.

Als een van de maatregelen om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen, heeft het Rijk de TONK aangekondigd. TONK staat voor Tijdelijke Ondersteuning voor Noodzakelijke Kosten. Aan gemeenten is gevraagd om hiervoor regels vast stellen en deze uit te voeren.

Het doel van de TONK is om mensen die te maken hebben een tijdelijke inkomensterugval vanwege de coronacrisis, tegemoet te komen in noodzakelijke kosten (zoals huur of hypotheek). Gemeente Amsterdam werkt deze regeling momenteel uit. De verwachting is dat deze uitwerking begin maart voltooid is. Vanaf dat moment kunt u, wanneer u aan de voorwaarden voldoet, een aanvraag indienen voor de TONK.

Heeft u een inkomensterugval als gevolg van de coronacrisis en kunt u uw woonlasten moeilijk betalen? En wilt u daarvoor een aanvraag indienen voor de TONK? Dan kunt u alvast een mail sturen naar tonk@amsterdam.nl. Uw mailadres komt dan op een lijst te staan. Iedereen op deze lijst ontvangt begin maart (eenmalig) een bericht van de gemeente waarin staat waar en hoe de TONK kan worden aangevraagd.

***Let op:** tonk@amsterdam.nl is een no-reply emailadres. Vragen die u stelt via dit mailadres, worden niet in behandeling genomen. Totdat de uitwerking van de regeling voltooid is kunnen wij uw vragen, ook telefonisch, helaas nog niet beantwoorden.*

Volgende processtappen

De gemaakte keuzes moeten worden vastgelegd in beleidsregels. Deze worden op korte termijn aan u voorgelegd. Gelet op het streven om op of zo snel mogelijk na 1 maart 2021 te starten met de uitvoering van de TONK zullen de beleidsregels via een spoedvoordracht aan B&W worden voorgelegd.

Planning:

Staf 15 februari

B&W 23 februari

Streven is om het formulier op of zo snel mogelijk na 1 maart 2021 'live' te hebben.

Advies / afstemming

N.v.t.

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2021-012946	Staf Armoede, Schuldhulp, Inburgering en Volwasseneneducatie Voordracht (pdf)

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

5.1,2,e directie Participatie, telefoon 5.1,2,e e-mail 5.1,2,e @amsterdam.nl

Uitslag